

ULUSLARARASI BEDÜZZAMAN SEMPOZYUMU-III

**20. Asırda İslâm Düşüncesinin Yeniden Yapılanması ve
Bedüzzaman Said Nursî**

İlmi Heyet

Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş, Prof. Dr. İbrahim Canan,
Prof. Dr. Suat Yıldırım, Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, Prof. Dr. Faris Kaya

Yayına Hazırlayan

Mehmet Paksu

Tercümeleler

Arapça

Veli Sırım, Abdülaziz Hatip, Kenan Demirtaş

İngilizce

Metin Karabaşoğlu

Almanca

Nuriye Uşşak

Dizgi

Nesil Basım Yayın

551 32 25

Baskı, Cilt:

Nesil Matbaacılık A.Ş.

551 32 27

ISBN 975-408-271-5

©

Bu eserin yayın hakkı Nesil Basım Yayın A.Ş.'ye aittir.

◆

Sanayi Cad. Bilge Sk.No: 2

Yenibsona / İSTANBUL

Tel: (0212) 551 32 25 pbx

BEDIÜZZAMAN VE DİN TILSIMLARI

ABDÜLKADİR BADILLI*

MUKADDEME

Bediüzzaman Said-i Nursî Hazretlerinin ilmî şahsiyeti ve hizmet mesleği; hem pek çok gaybî işaretlerinin¹ hem ehli-tahkik olan bir çok ülemanın ve hem de ortadaki eserleri olan Nur Risalelerinde yüzlerce dinî, ilmî ve tasavvufî meselelerin hal edilmişliklerinin tasdik, te'yid ve tespitleri ile bir müceddid-i dindir, bir müşkillerin çözümleyicisidir ve her iş ve emirde doğru, tehlikesiz ve maksada en çabuk ulaştırıcı olan bir sırat-ı müstakim keşşafıdır. Ve aynı zamanda şu âhîrzaman asrı insanların hususan Müslümanların dinî, dünyevî, içtimai ve siyâsî problemlerinin halledici ve istikamet vericisi bir rehberdir.

* ABDÜLKADİR BADILLI (Araştırmacı-Yazar)

1936 yılında Şanlıurfa'da doğdu. 9 yaşlarında köy hocalarından Kur'ân, tecvid ve Osmanlıca okudu. Resmî okul okumadı. Tahsili, Risale-i Nur'dur. Arapça ve Farsçayı kendi gayreti ile öğrendi. 1953'de Bediüzzaman'ı Isparta'da ziyaret etti ve aynı tarihten itibaren Risale-i Nur medreselerinde kalmaya başladı. Bediüzzaman hayatta iken iki defa, vefatından sonra da Risale-i Nur okuduğu için hapse atıldı. On yedi defa aynı dâvâ için mahkemelik oldu.

Başlıca eserleri:

1- Bediüzzaman'ın "Eski Said" zamanında yazmış olduğu Türkçe eser, nutuk ve makalelerini arayıp, bulup bir kitap halinde *Âsar-ı Bediyye* olarak yayınladı.

2- Bediüzzaman'ın hayatını: 2000 sayfalık üç cilt halinde yayınladı.

3- Risale-i Nur'da geçen âyet, hadis ve kelâm-ı kibarların yerlerini tesbit ederek "*R. N. K. Kaynakları*" adı altında yayınladı.

4- Bediüzzaman'ın *El-Mesnevîyyü'l-Arabî*'sini tercüme etti.

5- Risale-i Nur'un "Neşir tarihçesi"ni hazırladı.

6- Risale-i Nur'un Küçük Sözleriyle Üstadın öz hayatını Kürtçe "Kürmancı" lehçesine tercüme etti.

¹ Sikke-i Tasdik-i Gaybî kitabı bu dâvâya şahittir.

Evet, Risale-i Nurları iyice tetkik eden kimseler bilebilirler ki; bu eserlerin en orijinal yanı ve onu eski kelimeler ve mantık ilimlerinin üslup ve metodlarından ayıran en bariz imtiyazlı hassası; İslâmın akidesi olan hakikat ve meselelerinin aynileri içerisinde harice asla muhtaç olmadan gerçeklik, yükseklik ve fitrîlik vaziyetlerini ispatlamasıdır. Bu hal ve bu vaziyet, evet Risale-i Nurun has bir imtiyazı olduğunu ve geçmişte misli mesbuk olmadığını dâvâ ediyoruz. Bunun yanında Risale-i Nurlar, imanî ve İslâmî olan meseleleri özellikle akidenin esaslarına taalluk eden tüm meseleleri akıl, fehim ve idrak terazilerinden geçirme ve insanî olan cihazlarını doyurma ve ikna etme kabiliyetine de sahiptir.

İşte, Risale-i Nurun hâs bir ilham eseri olarak mezkûr imtiyazlara sahip olması ile birlikte, istenilen çapta mahiyetinin idrak edilipte bilinmemesi ve anlaşılabilmesi hal ve vaziyeti karşısında; en başta onun müellifi üstad Bediüzzaman Hazretleri, nurların özündeki mezkûr hasiyetlerin üstüne nazar-ı dikkatleri çekmek için, ilk başta onu cazip bazı isimlerle neşretmek ve Risale-i Nurlardan çeşitli mecmualar hazırlatarak yayımlamak olmuştur. Meselâ Asa-yı Musa, Zülfikâr, Tilsimiar, Siracü'n-Nur mecumaları gibi isimler...

Kelam ilmi ile Risale-i Nurlar

Bu mevzuda hususi tarzda araştırma yapan ve kaziyeyi neticeye yaklaştıran iki üstad Profesör din âliminin kanaatleri; Risale-i Nur mesleğinin bir "yeni Kelam Metodu" olduğu yönündedir. Bu iki büyük hocalarımızın isimleri: 1- Profesör Doktor Muhsin Abdülhamit (Bağdat Üniversitesi Tefsir ve Kelam hocası), 2- Profesör Doktor Ahmet Abdurrahim Essayih'dir. (Mısır Ezher Üniversitesi, Usulu'd-Din Fakültesi Akide ve Felsefe Hocası).

Bu iki âlim zatın mezkûr mevzu hakkında görüşlerini tazammun eden yazı ve makaleleri mevcuttur. Prof. Dr. Muhsin Abdülhamid'in makalesi, İstanbul'da mün-teşir Nur Mecmuası Ocak, Şubat ve Mart sayısı s. 57'de Arapça olarak neşredildi. Prof. Dr. Ahmet Abdurrahim Essayih'in ise, iki yazısı varır. Bunlardan birisi müstakilen Arapça olarak yayınlandı. İkinci yazısı ise, 1992'de Bediüzzaman Said Nursî Sempozyumu ile alakalı makaleleri neşreden kitapta yayınlandı. Bu iki âlim muhakkık zatın tahkiklerine ek olarak, birde meselenin mahiyetinin özünü Nur müellifinin kendisinden dinleyelim.

Üstadın bu konudaki izahına geçmeden önce, bir istifhamı cevaplamak gerekmektedir, şöyle ki: Sual: Risale-i Nurun Kur'ân'ın feyzi ile halletmiş olduğu dinî, ilmî ve kevnî tilsimlerin "Muammalı ve muğlak mesele"lerin çözüm tarsının mahiyeti bir kelam ilmi kaide ve metodu mudur?

Cevap: Peşinen ve kat'î olarak "hayır!" diyoruz. Çünkü bir çeşit klasik tarz ve üslup arzeden eski kelam ilmi, üslup ve usul itibariyle, sırf maddî ve aklî düsturlarla gittiği ve çoğu kez din düşmanı vesveseci felsefecilerin ürettikleri ayrı silâhlar kullanılarak, ya da onların kanun ve kaideleri layetzelzel bir şey kabul edilerek İslâmî akide ve meselelerin hakikatleri bu harici olan delillerle ispatlanmaya çalışıldığı için; Üstad Bediüzzamanın nazarında o tip bir kelam metodu nakis görülmüştür. Bununla beraber, eskide Kelam ilmi vasıtasıyla İslâm akidesini vikaye etme noktasında,

hususan ispat-ı Vacibu'l-Vücut meselesinde büyük hizmetlerin ifa edildiği de Bediüzzaman tarafından kabul ve ifade edilmektedir.²

Şimdi, klasikî durumuyla karşımızda duran eski kelim ilmi metodları ve bu arada diğer İslâm hükema ve feylesoflarının tamamen akli olan felsefe kanunlarıyla, Üstad Bediüzzaman'ın vasıtasız olarak Kur'an'ın safi menbaından keşfedip aldığı fevkalade tesirli, nazif ve çokda verimli düsturları arasındaki farkın mahiyet ve hüviyeti hakkında kendisini birlikte dinleyelim.³

Bu âhirkî ifadede, üstteki kısımlardan farklı bir yaklaşım var. Ama dikkat edilirse Hazret-i Üstad, Risale-i Nur için: "Nurlu ve hakikî ilm-i kelamın dersleridir" demekle, nurların üslup ve metodu kelamın üslubundan açık farklılığına açıklık getirmektedir. Yani, kısa bir ifade ile Risale-i Nurlar bir Kur'an kelamıdır, değişikiktir, nurludur vesaire...

İşte, daha bu tarz ifadeler Risale-i Nurun birçok yerlerinde bulunmaktadır. Meselâ Âyetü'l-Kübra Risalesinde ve keza Mektubat kitabının 442. sahifesindeki sual ve cevapta; ve Hücumat-ı Sitte'nin âhindeki bölümde gibi yerlerde, kesinlikle ve hiç çekinmeden ifade edilmiştir ki; Risale-i Nurların tarz-ı üslubu ve tamamen delil ve hüccetler üzerine müesses olan ifade ve beyan şekli, zahirde bir kelim ilmine benziyorsa da, lâkin kat'iyetle kelamın klasik vaziyetini taşımamaktadır. Bu mevzuya dair ilerde Nurlardan bazı noktaların derci ile ve meselenin mahiyetinin izahıyla anlaşılacaktır.

İşte, Üstad Bediüzzamanın özbeöz Kur'anî olan mesleği ile, sair İslâm mütefekkirleri ve keiamcılarının tarz-ı usulleri arasındaki fark anlaşılacaktır tahmin ediyorum.

Bununla beraber, ilerde gelecek dinî, ilmî ve kevnî meselelerin izahatının yapıldığı bölümlerde de bu dâvâ daha da iyi anlaşılacaktır.

Tılsımlar ve çözümü

Merhum Üstad Bediüzzaman Said-i Nursi'nin te'lifi olan Risale-i Nurların hal etmiş oldukları "*Din Tılsımları*" pek çoktur, yüzlerce. Bu tılsımlar özetle: Hilkat Muamması denilen mükevvenatın yaratılışının ve özellikle içindeki Ben-i Âdemin halk edilmesinin hikmetleri ve kâinattaki daimî icad ve ifnanın icabı olan gözönündeki mütemadî tahrip ve tamir, icad ve ifna vaziyetinin hikmetleri ve kâinat ve mevcudatın yaratanının varlık ve birliğinin kat'î ispatı yanında Muinsiz ve vezirsiz saltanatının kudretiyle; bir tek şeyi icad etmek ile, bütün herşeyi icadları onun yanında müsavi ve aynı kolaylıkta olduğu meselesi. Ve Ahiret imanının Haşr ve Neşr hususiyetiyle alakadar olan "Cismanî Haşr" hakikatının aklen ve fehmen ispatı ile, tılsimiyetinin halledilişi ve Melaike ve ruhanilerin varlıklarının ilmen ispatı ve vazifedar mahiuklar olduğu; ve bununla beraber cismanî olarak vuku bulmuş olan Mi'rac hakikatının aklen, ilmen ve imkânen ispatının yapılması ve iman ve akide ile ilgili bir çok meselelerin muammalık yanları ve örtülü cihetlerinin açıklanması hususunda tılsimiyetlerinin çözülmesi; ve Kur'an'ın i'câzının keskin ve nazif delillerle ispatı

² Şuâlar, s. 141 ve Sözler, s. 683.

³(Sözler s. 411), (Mektubat s. 333), (Barla Lahikası, Envar-ı Neşriyat, 2. baskı, s. 283.)

yanında, hüküm ve hakikatlarının ilmen ve aklen ve fitraten uygunluklarının ispatları...

Ve daha bu özet maddeler gibi, birçok dinî meseleler ve imanî ince nükteler ehemmiyet derecelerine göre bu tebliğimizde sıralanırken, (Bu tılsımlardan sadece otuz üçünü hazırlayabildik)* bunların şüphesiz en birincisi ve en geniş olanı İman ve Akide kısımları olacaktır. İman ve Akide bölümü veya meselesi bir yanıyla diğer maddeleri de aşında şümül dairesine almaktadır. Meselâ diyelim: Dünyanın ömrü hakkında gelen hadis, i şerifin hükmü, ilmen ispat edilmesiyle; Müslümanların inancı kuvvet bulmuş olarak, iman ve akidesinin daha çok parlamasına vesile olmaktadır.

Herşeyden önce iman ve akide

İslâm dini inancı ve akidesinin elbetteki önem dereceleri vardır. Nitekim İslâmın "Amentü" sünün diziliş vaziyeti de bir çeşit sıralamadır. Buna göre Allah'ın varlığına, birliğine, sıfat-ı zatiye ve sübutiyelerine ve nihayet bütün Esmâü'l-Hüsnası ile beraber Uluhiyyet, Ma'budiyyen ve Rububiyetine iman getirmek ve bütün Esmâ-i İlahiyyesinin tecelliye tasarruflarını bilmeye çalışmak ve bunlara şüphesiz bir tarzda iman etmek, kat'i ve zaruridir... Ve bütün bunlarla ilgili hüküm ve inançların kitabî delilleri ile birlikte, bizzat herbirisinin aklen ve fehmen ispatları Risale-i Nurda en büyük mesele ve zarurî bir vaziyet olarak görüldüğünün bir kısım nümuneleri sunulacaktır.

Bediüzzaman ve din tılsımları

Risale-i Nurda, son derece orjinal tarzda halledilmiş dinî tılsımların ibrazına ve teşrin mahiyetlerinin kaydına geçmeden önce, birkaç noktayı izahına çalışmak isteriz ki:

1- Zahir halde ve ilk nazardaki tefekkürsüz bir mütalaa neticesinde; Risale-i Nurda halledilmiş dinî, ilmi ve tasavvufî meselelerin—ayinenin iki yüzü gibi—bir yüzüyle eski kitaplardakinin aynısı olarak telakki edebilir. Ama öbür yüzü ve yönüyle dikkat-i nazar edilirse, kat'iyetle görülecektir ki: Risale-i Nur müellifi hiçbir vakit vakıf malı ve halledilmiş meseleleri alıpta tekrar etmemiştir. Zaten muhakkik ülema arasındaki kaide ile; "Eskide halledilmiş bir meseleyi yeniden ona dair bir şeyler karalayıp Risaleler yazmak caiz değildir" düsturu Üstad Bediüzzaman için son derece önemlidir ki, bunun hep riayetkârı görülmüştür.

2- Eskide yaşamış büyük İslâm allameleri zatların bazı mesail-i İslâmiye hakkında yazdıkları; Arabiyyet ve belâğat noktasında çok parlak ve cazibedar risale ve kitaplarının varlığını kimse inkâr edemez. Ancak her asrın ve zamanın bir tefekkür sistemi, bir mücadele metodu ve mücadele silâhı olduğu gibi; bu asrın da kendine hâs bir üslup ve mücadele sistemi olacağı şüphesiz ve aşikârdır. Diyelim, meselâ koskoca bir Gazalî'nin kullandığı silâhlar, bu asrın din düşmanlarının şüphe ve vesceselerine karşı yetersiz kalıyorsa, noksanlık—hâşâ—Gazalî'de değil, zamandadır. Çünkü o zat gibi herbir mütefekkir, kendi zamanının veledidir.

* Bu kıtaba 33 tılsımdan sadece 3 tanesi giriyor

Nitekim Üstad Bediüzzaman Hazretleri de bu noktaya Kastamonu Lahikası'nda⁴ ve 1951'de yazdığı "Konuşan Yalnız Hakikattir" veya "Yalnız Hakikat Konuşuyor" yazısında⁵ da işaret etmiştir. Hülasaları şöyledir:

"Her asırda Kur'an-ı Hakim kedi şâkirtlerine—o asra muvafık—bir silâh verir. Ayrıca herşey, yalnız belağat ve üslup parlaklığıyla hallolur diyenlerin zannında yanlışır. Duruma göre; ihlas, ferağat vesair mânevî duyguların iştiraklerinde lâ-zımdır ve hakeza..."

3- Üstad Bediüzzamanın direkt olarak Kur'an'dan aldığı mânevî Nur ve silâh veya mücahede metodu, eski büyük allamelerinkinden birkaç noktadan farklıdır. En birinci ve bariz nokta Hazret-i Üstad ortaya atılmış şüphe ve vesveseler suretinin kritiğine girmeden, yani onları ele alıp teferruatıyla tasvir etmeden; Dinî ve Kur'ânî olan o meselenin aslı ve özünün hakikatdarlığını ve şüphesizliğini aklen ve ilmen ispat etmekle, vesvese ve şüphelerin kökünü kal' eder, kurutur.

Daha bu noktalar gibi, en mühim bir tanesi de: Üstad Bediüzzamanın—ilerde gösterilecek olan Tılsımların—çok orjinal ve mücedded metodlarla nasıl hal ettiğini, mevzuu içerisinde görüleceği için, sözü uzatmada bu kadıyla iktifa ediyoruz.

• • •

TILSIMLAR DİZİSİ

Tarif ve mahiyeti hakkında takatımız nisbetinde bilgi vereceğimiz Din Tılsımlarının pek çok olan kısımlarından, bu tebliğimizde ancak otuz üç tanesini seçerek arz etmek durumundayız. Risale-i Nurlarda halledilmiş olan diğer Din Tılsımlarını ise, Allah tevfik refik eyleser, ilerde bu tebliğ onlarla tekmil edilerek, bir eser halinde neşri düşünülmektedir. Şimdi otuz üç Tılsımların tertip, ispat ve sıralamasına geçiyoruz:*

• • •

Tılsım 1: Cenab-ı Hakkın herşeye nihayet derecede Kurbiyyet-i ilahiyesiyle beraber insan ve mahlukatın ondan nihayet derecede uzak olduğu meselesi.

Bu çok gamiz ve halli pek müşkil meselenin her iki yanı da âyet ve hadislerde mezkûrdür ve bu hüküm kat'i ve sarihdir. Kur'an ve hadislerin hükümlerine ise, elbette mü'minler iman ediyorlar. Dolayısıyla meselenin her iki tarafı da hakaik-i Kur'ânîye ve İslâmîyededir. Meselenin tılsımlık ciheti ise, ilmî ve akli delillerle hakikatının ispatı meselesidir. Ve bu ispat işi de Kelam ve tefsirlerde yapılmayıp ve bu güne kadar olduğu haliyle gelmiş olmasıdır.

Hakikat olarak, bu muammalı meselenin vüzu ile ispatını eski akaid ve Kelam kitaplarında bulamamışım. Bulan var ise, elbetteki gösterilebilir. Lâkin Risale-i Nur meseleyi bir çok defa ele almış ve bihakkın halletmiştir. Bu harika ve acip mesele-

⁴ Kastamonu Lahikası, Envar, s. 182 (...).

⁵ Emirdağ 2, s. 104-107 (Envâr Neşriyat).

* 150 sayfa bulan bu tılsımlardan bir örnek olması bakımından 3 tanesini dercediyoruz. İleride inşaallah tebliğiniz olan "Bediüzzaman ve Din Tılsımları" biraz daha tekmil ettirilerek müstakil bir kitap halinde takdim ediyoruz. A.B.

nin sadece Risale-i Nurda halledilmiş olduğunu, Üstad Bediüzzaman dahi tahdis-i nimet kabilinden Yirmi Sekizinci Mektupta işaret etmektedir.

Risale-i Nurlarda bu meselenin halledildiği yerlerin bir kısım isimleri şöyledir: On Altıncı Sözün Üçüncü Şua'ı ve On Dördüncü Sözün Dördüncü bölümü; ve Otuz Birinci Söz olan Mi'raç risalesinin birinci esası; ve On Beşinci Mektubun birinci makamı; ve El Mesneviyü'l-Arabiden Şemme risalesi s. 324; yine aynı eserden "Nurun min envarı'l-Kur'an" risalesi, sahife 456 ve daha isimlerini yazmaya gerek duymadığımız bir çok yerler...

Şimdi Nur risalelerinden bu meseleye hususiyile bakan biri ki bölüm arz ediyoruz. Onun takdiri ve mukayese işini kadirşinas zatlara havale edilmiştir.

"Birinci Bölüm: (On Altıncı Sözün Üçüncü Şua'ı).

"Ey haddin tecavüz etmiş nefsi pürsevdal! Diyorsun ki:

مَا مِنْ رَأْيَةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا
بِيَدِهِ مَلَكَوْتُ كُلِّ شَيْءٍ
وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

"gibi âyetler, nihayet derecede Kurbiyyet-i ilahiyeyi gösteriyor.

"Ve *وَالْيَهُ تَرْجِعُونَ*

تَعْرِجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

"Ve hadiste varid olan: 'Cenab-ı Hak yetmiş bin hicab arkasındadır.' Ve Mi'raç gibi hakikatlar, nihayet derecede bu'diyetimizi gösteriyor. Şu sırr-ı gamızı fehme takrip edecek bir izah isterim?

"Elcevap: Öyle ise dinle: Evvela, Birinci Şua'nın ahirinde demiştik: Nasıl ki güneş kayıtsız nuruyla ve maddesiz aksi cihetiyle; sana, senin ruhun penceresi ve onun ayinesi olan gözbebeğinden daha yakın olduğu halde; sen mukayyed ve maddede mahpus olduğun için, ondan gayet uzaksın. Onun yalnız bir kısım aksileri ile gölgeleriyle temas edebilirsin ve bir nevi cilveleriyle ve cüz'i tecellileriyle görülebilsin ve bir sınıf sıfatları hükümünde olan elvanlarına ve bir taife isimleri hükümünde olan şualarına ve mazharlarına yanaşabilirsin. Eğer güneşin mertebesi asliyesine yanaşmak ve bizzat doğrudan doğruya güneşin zatıyla görüşmek istersen; o vakit pekçok kayıtlardan tecerrüd etmeğin ve pek çok meratib-i külliyyetten geçmeğin lâzım gelir. Adeta sen, mânen tecerrüd cihetiyle Küre-i Arz kadar büyüüp, hava gibi ruhen inbisat edip ve kamer kadar yükselip, Bedir gibi mukabil geldikten sonra, bizzat perdesiz onunla görüşüp, bir derece yanaşmak dâvâ edebilirsin.

"Öyle de: O Celil-i pürkemat, o Cemil-i bimisal, o Vacibü'l-Vücut, o Mücid-i küll-i mevcud, o Şems-i Sermed, o Sultan-ı Ezel ve Ebed sana senden yakındır. Sen ondan nihayetsiz uzaksın. Kuvvetin varsa temsildeki dekaiki tatbik et!

"Saniyen: Meselâ ve lillâhi'l-meseli'l-a'lâ bir padişahın çok isimleri içinde 'kumandan' ismi çok mütedahil dairelerde tezahür eder. Serasker daire-i külliyyesinde tut, Müşiriyet ve Ferikiyet, ta yüzbaşı, ta onbaşıya kadar geniş ve dar, külli ve cüz'i dairelerde de zuhur ve tecellisi vardır. Şimdi, bir nefer hizmet-i askeriyesinde onbaşı makamında tezahür eden cüz'i kumandanlık noktasını merci tutar, Kumandan-ı Âzamına şu cüz'i cilve-i ismiyle temas eder ve münasebettar

olur. Eğer asıl ismiyle temas etmek, ona o ünvan ile görüşmek istese, onbaşlıktan ta serasker mertebe-i külliyesine çıkmak lâzım gelir. Demek Padişah, o nefere ismiyle, hükmiyle, kanunuyla ve ilmiyle telefonuyla ve tedbiriyle. Ve eğer Padişah, evliya-i ebdaliyeden nuranî olsa, bizzat husuruyla gayet yakındır. Hiçbir şey mani olup hail olamaz. Halbuki o nefer gayet uzaktır. Binler mertebeler hail, binler hicaplar fasıldır. Fakat bazen merhamet eder, hilaf-ı adet bir neferi huzuruna alır, lütfuna mazhar eder. İlh...

"Öyle de: Emr-i kün Feyekün'e malik, güneşler ve yıldızlar emirber neferi hükmünde olan Zat-ı Zülcelal, herşeye herşeyden daha ziyade yakın olduğu halde, herşey ondan nihayetsiz uzaktır. Onun huzur-u Kibriyasına perdesiz girmek istenilse; zülmanî ve nuranî, yani maddî ve ekvanî ve esmaî ve sıfatî yetmişbinler hicaptan geçmek, her ismin binler hususî ve küllî derecet-i tecellisinden çıkmak, gayet yüksek tabaka-i sıfatında mürûr edip, ta ism-i Âzamına mazhar olan Arş-ı Âzamına uruç etmek; eğer cezb ve lütuf olmazsa, binler seneler çalısmak ve sülûk etmek lâzım gelir."⁶

"İkinci Bölüm: (Otuz Birinci Sözü'nün birinci esasından).

"Meselâ deniliyor ki: Cenab-ı Hak **أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ** dir. Herşeye, herşeyden daha yakındır. Cisimden, mekândan münezzehtir. Her velî kalbi içinde onunla görüşebilir. Neden dolayı Velayet-i Ahmediye (a.s.m.) mi'raç gibi uzun bir seyahatin neticesinden sonra, her velinin kendi kalbinde muvaffak olduğu münacaata muvaffak oluyor?

"Elcevap: Şu sır-ı Gamız 'İki Temsil' ile fehme takrip ediyoruz. On İkinci Sözü'nün sır-ı İcâz-ı Kur'ân ve Sır-ı Mi'raç hakkında olan şu iki temsili dinle:

"Birincisi: Bir Sultanın iki çeşit mükalemesi, sohbeti, görüşmesi vardır. İki tarzda hitabı, iltifatı vardır. Birisi: Amî bir raiyetiyile cüz'î bir iş için, hususî bir hacete dair, has bir telefonla sohbet etmektir. Diğeri: Saltanat-ı Uzma ünvanıyla ve hilafet-i Kübra namıyla ve Hâkimiyet-i amme haysiyetiyle ve evamirini etrafa neşir ve teşhir maksadıyla, o işle alakadar bir elçisi ile veya o evamir ile münasebettar büyük bir memuru ile konuşmaktır, sohbet etmektir. Ve haşmetini izhar eden ulvî bir fermanla bir mükalemedir.

"İşte: **وَلِلَّهِ الْمَثَلُ الْأَعْلَى** şu temsil gibi; şu kâinat Halıkının ve Malikü'l-Mülk ve'l-Melekûtün ve Hâkim-i Ezel vle Ebedin iki tarzda mükalemesi, sohbeti, iltifatı vardır. Birisi: Cüz'î ve hâs. Diğeri: Küllî ve amm... İşte mi'raç, Velayet-i Ahmediye'nin (a.s.m.) bütün velayatın fevkinde bir külliyyet, bir ulviyyet suretinde bir tezahürdür ki, bütün kâinatın Rabbi ismiyle, bütün mevcudatın Halıkı ünvanıyla Cenab-ı Hakkın sohbetine ve münacaatına müşerrefiyettir.

"İkinci temsil: Bir adam, elindeki bir aynayı güneşe karşı tutar; o ayna kendi miktarınca bir ışık ve yedi rengi havî bir ziyayı, bir aksi şemsden alır. Onun nisbetinde güneşle münasebettar olur, sohbet eder. Ve ışıklı aynayı karanıklık hanesine veya dam altındaki küçük, hususî başına tevcih etse; güneşin kıymetli nisbetinde değil, belki o aynanın kabiliyeti miktarınca istifade edebilir. Diğeri ise: Aynayı bırakır, doğrudan doğruya güneşe karşı çıkar, haşmetini görür, azametini anlar. Sonra pek yüksek bir dağa çıkar; güneşin pek geniş şa'şa-i saltanatını görür ve bizzat perdesiz onunla görüşür. Sonra döner, hanesinden veya bağının damından geniş pencereler açar, gökteki güneşe karşı yollar yapar, hakiki

⁶ Sözlür s. 198.

güneşin daimi ziyasıyla sohbet eder, konuşur. Ve böylece minnettarane bir sohbet edebilir ve diyebilir: 'Ey yeryüzünü ışığıyla yıldızlayan ve zeminin vechi ve bütün çiçeklerin yüzlerini güldüren dünya güzeli, gök nazdarı olan nazenin güneş! Onlar gibi benim hanecığımı, bahçeciğimi ısındırdın ve ışıklandırdın, bütün dünyayı ışıklandırdığın ve yeryüzünü ısındırdığın gibi...' Halbuki evvel ki ayna sahibi böyle diyemez. O ayna kaydı altında güneşin aksi ise, âsarı mahduttur, o kayda görür.

"İşte, Şems-i Ezel ve Ebed sultanı olan Zat-ı Ehad ve Samed'in tecellisi, mahiyet-i insaniyeye; hadsiz meratibi tazammun eden iki suretle tezahür eder.

"Birincisi: Ayine-i kalbe uzanan bir nisbet-i Rabbaniye ile bir tezahürdür ki, herkes istidadına ve tayy-ı meratibte seyr-ü sülûküne, Esmâ ve Sıfatın tecelliyatına nisbeten cüz'î ve küllî o Şems-i Ezelinin nuruna ve sohbetine ve münacaatına mazhariyeti var. Galibî Esmâ ve Sıfatın zilalinde, giden velayetlerin derecatı bu kısımdan ileri gelir.

"İkincisi: İnsanın camiyeti ve şecere-i kâinatın en münevver meyvesi olduğundan; bütün kâinattan cilveleri tezahür eden Esmâ-i Hüsnâ'yı birden ayine-i ruhunda gösterebilmesi cihetiyle Cenab-ı Hak, tecelli-i zatiyle ve Esmâü'l-Hüsnâ'nın azamî derecede; nev-i insanın mânen en âzam bir ferdine, tecelli-i âzam tezahür eder ki; bu tezahür ve tecelli mi'rac-ı Ahmedi 'nin(a.s.m.) sırrıdır ki; Onun velayeti risaletine mebdâ olur. Velayet ki zıldan geçer, ikinci temsilin birinci adamına benzer. Risalette zill yoktur. Doğrudan doğruya Zat-ı Zülcelâlin Ehadiyetine bakar; ikinci temsilin ikinci adamına benzer. Mi'raç ise, Velayet-i Ahmediyenin keramat-ı kübrası, hem mertebe-i ülyası olduğundan risalet mertebesine inkılab etmiş. Mi'racın batını velayettir; Halktan hakka gitmiş. Zahir-i Mi'raç risalettir; Haktan halka geliyor. Velayet, kurbîyyet meratibinde sülûktür. Çok meratibin tayyine ve bir derece zamana muhtaçtır. Nur-u Âzam olan risalet ise, akrabiyyet-i ilahiyenin inkişafı sırrına bakar ki, bir an-ı seyyale kâfidir. Onun için hadiste denilmiş: 'Bir anda dönmüş gelmiş.'"⁷

"Üçüncü Bölüm: (El Mesnevi'ü'l-Arabî eserinden Nuru'l-Min Envar'l-Kur'ân risalesi sahife 456'nın tercümesi).

"...Cenab-ı Hak sana yakındır, sen ise ondan uzaksın. Evet, Cenab-ı Hak seninle beraber ve senin yanında olduğu aynı zamanda, senin bütün efrad-ı nev'inle beraberdir. Hem senin nev'inle beraber olduğu aynı zamanda, senin cinsinin cem-i efradıyla da beraberdir. Hem senin cinsinle beraber olduğu aynı vakitte, zevilhayatın bütün cüz'iyatıyla dahi beraberdir. Hem bütün zevilhayatla beraber olduğu aynı dakikada, mevcudatın sair tabakat ve devairiyle de beraberdir. Ve aynı vakitte tabaka tabaka, ta bütün mevcudatla birden ve ta zerrat ve esir ve ruhaneyyat ve mânevîyatla; ta vehmu hayalin ihata edemediği âlemlerle de aynı anda beraberdir.

"İşte, sen bu vaziyette kendi cihetinden ona yaklaşmak istediğinde; evvela senin kendinden geçip cüz'iyetten ayrılarak, inbisat edip yükselerek; ta nev'inin makam-ı külliyesine çıkman lâzımdır. Sonra külliyyetin içinde de terakkî ederek tecerrüd için itlak-ı ruh ile gide gide, ta cinsinin makam-ı külliyesine çıkman gerektir. Ve hakeza yetmiş bin hicaba yakın perdeleri kat' etmek icap eder..."⁸

Mesnevî'nin aynı yerinde daha bir miktar izahat mevcuttur isteyen bakabilir.

• • •

⁷Sözler, s. 561.

⁸Tercüme-i Mesnevî, A.B., s. 580.

Tılsımlar 2: Kitapların indirilmesi, Peygamberlerin gönderilmesi ile birlikte, şeytanlar ve şerîr şeylerin musallat kılınması ile neticelenen durum, zahire göre çirkin görünüyor. Zira bu imtihan ve ibtila meydanında insanların mutlak ekseriyetinin imtihanı kaybetmesiyle, küfre, tuğyana ve isyana yuvarlanıp cehennemlik oluyor. Böyle ekseriyetin zarar gördüğü bir teklif ve imtihan muamelesinin Rahmet tarafı hangisidir?

İşte bu müthiş sorunun halli hususunda—tahmin ediyorum—İslâm ulemasının akaid ve kelâm kitaplarında fazla birşey yoktur. Ve ben biraz araştırmamda birşey bulamadım. Belki o zamaniarda, böylesi bir sorunun sorulmasına ihtiyaç duyulmamıştır. Buna rağmen, bilen varsa, yani bu hususa dair eski ulemanın kitaplarında birşeyler bulan varsa mukayese için gösterilebilir.

Risale-i Nur eserleri ise, bu sorunun cevabını bihakkın vermiş ve müthiş muammalı tılsımın çözümünü gerçek olarak başarmıştır. İşte bu mevzuya temas eden Nurlardan yer ve parçalarının bazıları şunlardır:

Onikinci Mektubun parçaları.. Ve İkinci Şuâ'nın ikinci alameti olan لَا شَرِيكَ لَهُ den sonraki soru ve cevap ve Arabî İşarat-ül İ'caz S. 207'deki bahis.. Ve Onüçüncü Lem'ânın ikinci işareti ve hakeza daha birçok yerler.

Şimdi isimleri verilen yerlerden nümunelik bazı parçalar.

"**BİRİNCİ PARÇA :** (Onikinci Mektup'tan) Soru: Hazret-i Âdem'in (a.s.) Cennetten ihracı ve bir kısım benî âdem'in Cehenneme idhali ne hikmete mebnidir?

"**Elcevap:** Hikmeti tavziftir. Öyle bir vazife ile memur edilerek gönderilmiştir ki; bütün terakkiyat-ı mânevîye-i beşeriyenin ve bütün istidat-ı beşeriyenin inkişaf ve inbisatları ve mahiyet-i insanîyenin bütün Esmâ-i İlahîyeye bir ayine-i camia olması o vazifenin netaicindedir. Eğer Hazret-i Âdem (a.s.) Cennette kalsa idi; melek gibi makamı sabit kalırdı, istidat-ı beşeriye inkişaf etmezdi. Halbuki yeknesak makam sahibi olan Melâikeler çoktur, o tarz ubudiyet için insana ihtiyaç yok. Belki hikmet-i ilahîye; nihayetsiz makamı kat' edecek olan insanın istidadına muvafık bir dar-ı teklifi iktiza ettiği için; melâikelerin aksine olarak muktezayı fıtratları olan malûm günahlı Cennetten ihraç edildi. Demek, Hazret-i Âdem'in (a.s.) Cennetten ihracı aynı hikmet ve mahz-ı rahmet olduğu gibi, küffarın da Cehenneme idhalleri haklı ve adalettir.

"Onuncu Sözü'nün Üçüncü İşaretinde denildiği gibi; çendan kâfir az bir ömürde bir günah işlemiş, fakat o günah içinde nihayetsiz bir cinayet var. Çünkü küfür, bütün kâinatı tahkirdir, kıymetlerini tenzil etmektir. Ve bütün masnuatın Vahdaniyete şehadetlerini tezkibdir ve mevcudat aynalarında cilveleri görünen Esmâ-i İlahîyeyi tezyiftir. Onun için, mevcudatın hakkını kâfirden almak üzere mevcudatın Sultanı olan Kahhar-ı Zülcelâl'in, kâfirleri ebedî Cehenneme atması aynı hak ve adalettir. Çünkü nihayetsiz cinayet, nihayetsiz azabı ister.

"İkinci soru: Şeytanların halkı ve icadı ne içindir? Cenab-ı Hak şeytanı ve şerleri halketmiş, hikmeti nedir? Şerrin halkı şerdir, kabihin halkı kabihdir?

"**Elcevap:** Hâşâ! Halk-ı şer, şer değil, belki kesb-i şer şerdir. Çünkü, halk ve icad, bütün netaice bakar. Kesb, hususi bir mübaşeret olduğu için; hususi netaice bakar. Meselâ, yağmurun gelmesinin binlerle neticeleri var, bütünü de güzeldir. su-i ihtiyarıyla bazıları yağmurdan zarar görse, 'Yağmurun icadı rahmet değildir' diyemez. 'Yağmurun halkı şerdir' diye hükmedemez. Belki su-i ihtiyarıyla, kesbiyle onun hakkında şer oldu. Hem ateşin halkında çok faydalar var. Bütünü

de hayırdır. Fakat bazıları, su-i ihtiyarıyla, su-i istimaliyle, ateşten zarar görse, 'Ateşin halkı şerdir' diyemez. Çünkü ateş, yalnız onu yakmak için yaratılmamış. Belki o, kendi su-i ihtiyarıyla yemeğini pişiren ateşe elini soktu ve o hizmetkârını kendine düşman etti.

"*Eihâsî*: Hayr-ı kesir için, şerr-i kalil kabul edilir. Eğer şerr-i kalil olmamak için, hayr-ı kesiri intaç eden bir şer terk edilse; o vakit şerr-i kesir irtikab edilmiş olur. Meselâ, cihada asker sevketmekte elbette bazı cüz'î ve maddî ve bedenî zarar ve şer olur. Fakat o cihadda hayr-ı kesir varki; İslâm, küffârın istilasından kurtulur. Eğer o şerr-i kalil için cihad terk edilse, o vakit hayr-ı kesir gittikten sonra, şerr-i kesir gelir. O, ayn-ı zulümdür. Hem meselâ kangren olmuş ve kesilmesi lâzım gelen bir parmağın kesilmesi hayırdır, iyidir. Halbuki zahiren bir şerdir. Parmak kesilmezse, el kesilir; şerr-i kesir olur.

"İşte kâinattaki şerlerin, zararların, beliyelerin ve şeytanların ve muzırların halk ve icadları, şer ve çirkin değildir. Çünkü çok netaic-i mühimme için halk olunmuşlardır. Meselâ melaikelelere şeytanlar musallat olmadıkları için, terakkiyatları yoktur. Makamları sabittir, tebeddül etmez. Keza hayvanatın dahi, şeytanlar musallat olmadıkları için, mertebeleri sabittir, nakıstır. Âlem-i insaniyette ise; meratib-i terakkiyat ve tedenniyat nihayetsizdir. Nemrutlardan, firavunlardan, ta siddikîn-i evliya ve enbiyaya kadar gayet uzun bir mesafe-i terakki var..

"İşte, kömür gibi olan ervah-ı safileyi, elmas gibi olan ervah-ı aliyyeden temyiz ve tefrik için, şeytanların hilkatı ile o sırr-ı teklif ve ba's-i enbiya ile; bir meydan-ı imtihan ve tecrübe ve cihad ve müsabaka açılmış. Eğer mücadele ve müsabaka olmasa idi; ma'den-i insaniyetteki elmas ve kömür hükmünde olan istidatlar beraber kalacaktı. Âia-i illiyindeki Ebu Bekir-i Siddîk'ın ruhu esfel-i safilindeki Ebu Cehil'in ruhu ile bir seviyede kalacaktı. Demek şeytanın ve şerlerin yaratılması, büyük ve küllî neticeye baktığı için, icadları şer değil, çirkin değil. Belki su-i istimalattan ve kesb denilen mübaşeret-i hususiyeden gelen şerler, çirkinlikler kesb-i insana aittir. İcad-ı İlahîyeye ait değildir."⁹

Bu mektubun kalan iki sual ve cevabı da çok mühimdir.. Birinci sual, "niçin Cenab-ı Hak Peygamberlerle beraber şeytanları haiketti de, ekser insanlar küfre gidiyor, zarar görüyor?" diye sorulmuş.. Bunun cevabı, kâfi ve vâfi bir şekilde verilmiştir.

Diğer kalan sual ise, "Cenab-ı Hak musibet ve belaları veriyor, hayvanlarda, masum kimselerde onunla yanıyor, bu bir zulüm değil mi?" diye sorulmuş.. Ve bunun cevabı da bihakkın imandan ve Kur'an'dan gelen bir nuraniyyet ve parlaklık içinde verilmiş hem akli hemde kalbi ikna ve tatmin edip doyurmuştur, bakılabilir.

"İKİNCİ PARÇA : (İkinci Şuâ'nın üçüncü makamının ikinci alâmet ve hüccetinin ahirindeki sual ve cevaplardan)

"Sual: Bu makamda diyorsunki; kâinatı hüsn ve cemal ve güzellik ve adalet ihata etmiştir. Halbuki gözümüz önünde bu kadar çirkinliklere ve musibetlere ve hastalıklara ve beliyelere ve ölümlere ne diyeceksiniz?

"Elcevap: Çok güzellikleri intaç veya izhar eden bir çirkinlik dahi, dolayısıyla bir güzelliştir. Ve çok güzelliklerin görünmemesine ve gizlenmesine sebep olan bir çirkinliğin yok olması, görünmemesi yalnız bir değil, belki müteaddit defa çirkindir. Meselâ vâhid-i kıyasî gibi bir kubuh bulunmasa, hüsnün hakikatı bir tek

⁹ Mektubat, s. 43.

nevi olur, pek çok mertebeleri gizli kalır. Ve kubhun tedahülü ile mertebeleri inkişaf eder. Nasıl ki soğuşun vücudu ile, hararetin mertebeleri ve karanlığın bulunmasıyla ziyanın dereceleri tezahür eder.

"Aynen öyle de: Cüz'î ve şer ve zarar ve musibet ve çirkinliğin bulunmasıyla; küllî hayırlar ve küllî menfaatler ve küllî ni'metler ve küllî güzellikler tezahür ederler. Demek çirkinin icadı çirkin değil, güzeldir. Çünkü neticelerin çoğu güzeldir. Evet, yağmurdan zarar gören tembel bir adam, yağmura rahmet namını verdiren hayırlı neticelerini hükümden iskat edemez. Rahmeti zahmete çeviremez.

"Ama fena ve zeval ve mevt ise: (24. Mektupta gayet kuvvetli ve kat'î burhanlar ile ispat edilmiş ki): Onlar umumi rahmete ve ihatalı hüsn ve şümullu hayra münafî değiller. Belki muktezalardırlar. Hatta şeytanın dahi, mânevî terakkiyatı beşeriyenin zenbereği olan müsabakaya ve mücahedeğe sebep olduğundan, o nev'in icadı dahi hayırdır, o cihette güzeldir. Hem hatta kâfir, küfür ile bütün kâinatın hukukuna bir tecavüz ve şerefini tahkir ettiğinden; ona Cehennem azabı vermek güzeldir. Başka risalelerde bu iki nokta tamamen tafsil edildiğinden, burada bir kısa işaretle iktifa ediyoruz."¹⁰

İkinci Şua'm şu kaydedilen sualin altında bir sual daha vardır ki pek mühimdir. Şöyledir: "Kâfirler ve şeytanların icadı, müsabakaya ve terakkiye sebep olduğu için güzeldir diyelim.. Fakat Rahim-i Mutlak olan Zat-ı Ganiyy-i ael itlak neden biçare cüz'î ferdları ve şahısları şerre ve musibete ve çirkinliğe mübtela ediyor" olan bu suale de fevkalade mühim ve imanın parlamasını göz önünde temin eden bir cevap verilmiştir, bakılabilir.

Risalelerden isimleri verilen parçalardan gayrı, birde mesela 26. Söz'ün Dördüncü Mebhasına da isimleri yazılanlarla beraber ilim ve akıl ve islâmî görüş noktasından tamamen halledilmiş olduğu görülecektir.

Tılsım 3: Gayet sahih olan hadis-i şeriflerde, Nil ve Fırat gibi bazı nehirlerin menba'ları Cennetten olduğunu söyler. Bir kısım hadislerde de: O gibi nehirlere her vakit Cennetten birer damlanın damladığını kaydederler. Bu hadislerin sıhhatinde şüphe yoktur, kat'îdir. Buna rağmen bazı din âlimleri, ya da muhaddis geçiren kimseler, bu gibi hadis-i şeriflere ilişmişler ve ilişiyorlar. Hatta 1954'lerde Mısır-Ezher Üniversitesinde bu hadisi,—akıllarına sığmadığı için—inkâr eden bazı hocalar, aleni olarak,—hadisin senedinin sahihliğinde şüphesizliğiyle beraber—talebelere onun mevzuğunu işlemişlerdir. Halbuki, ehl-i sünnet uleması arasında, Buharî ve Müslimin üstünde ittifak ettiği bir hadis-i şerifin sıhhatinde hiç bir suretle şüphe edilmemesi lazım gelir diye ittifaklı bir görüştür. Lâkin gel gör ki; Kendi akıllarını her şeye miqyas addedenler bu hadis ve benzeri bazı sahih hadisler hakkında: "Efendim akıl kabul etmiyor" diye ilişmişler ve ilişiyorlar.

Burada mezkûr vaziyetteki ulemanın isimlerini zikredek değılim. Herhalde takip edenler bilirler.

Şimdi, hadisin bir kısım me'hazlerini veriyorum. Sahih-i Buhari 2/134.. Sahih-i Müslim 4/2183, H. No. 2839. Müsned-i Ahmed 2/289. Mişkât-ül Mesabih H. No. 5628. Malik-bin Sa'sa'a ve Ebu Hüreyre'den rivayet.

¹⁰Şuâlar, s. 30.

İşte, bu kat'i ve mütefekünaleyh sahih hadisin geniş ve derin mânâsı için, Üstad Bediüzzaman şöyle diyor ve o kudsî mânâyı böyle tefsir edip değerlendiriyor: (Bu hadis hakkında Risale-i Nur'da, *Sözler* S. 250, (20. Söz'ün birinci makamı) ve *Şua'lar*, S. 112 ve Mısır Ezher'e cevap olarak gönderilen bir risalecik şeklindeki mektup, *Mufasssal Tarihçe-i Hayat*, C. 3, Sahife 1660)

Bu mevzuda ve benzeri diğer bazı hadis-i şeriflerin müteşabihat nev'indeki tahlilinde, yukarda ismi geçen 1953 veya 54 yıllarında, Mısır Cami-ül Ezherinde büyük çapta; sihhati şüphesiz bir hadis-i şerifin zahiri olan mânâsını akıllarına sığdıramayan Ezher'in bazı hocaları, işin kolay tarafı olan "Adem-i Kabul"u ve göz yummak yanını seçerek; o hadis için mevzu' demişler. Bu yüzden bu mesele o sıra Ezher'de okuyan Türkiyeli bazı talebeler, özellikle Emirdağlı Ali Kılıçarslan ismindeki talebe, Hazret-i Üstad'dan bu meselenin halli için mektupla sormuşlardı. Hazret-i Üstad'da kendi yanındaki talebe ve hizmetkârları imzalarıyla umumî ve geniş bir cevap vermiş ve bu cevabî mektup aynı zamanda o senenin Kurban Bayramının bir tebriki olarak Nur talebeleri arasında Lahika Mektubu tarzında neşir edilmişti.

Şimdi o mektubun bizim mevzuumuzla ilgili bazı kısımlarını almak istiyoruz:

"Bir müddet evvel Avrupalı bir filozof İstanbul'a kadar gelerek İmam-Hatip ve hafız mektebinde okuyan talebelerde Kur'an aleyhinde bir şüphe hüsule getirmek için, bir konferans vermiş. Kur'an aleyhtarı o filozof, mezkûr konferansında 'Seb'a Semavat' âyet-i kerimesine ilişerek inkâr etmek istemiş: 'Sema birdir, başka sema yok, fen bunu kabul etmiyor' demiş. Fakat ertesi gün, Risale-i Nurun *İşârâtü'l-H'câz* Arabî tefsirinde kırk sene evvel ona dair verilen cevabı görünce, devam ettireceği o konferansları terk ederek İstanbul'dan ayrılmaya mecbur olmuş.

"Bu kabilden umum âlem-i İslâmın bir mübarek medresesi olan Camiü'l-Ezherin kuvvetli iman sahibi talebelerine de bir hadis hakkında şüphe vererek; onları, akli istimal etmeyerek, naklen kabul ettirmek, İslâmiyetin de sair dinler misilli, akil dini olmayıp yalnız nakle istinad ettiğini telkin etmek gayesiyle bu nevi itirazlar Camiü'l-Ezherde de vaki olabilir diye hatırıma geldi.

"Kur'an-ı Hakim ve Ehadis-i Nebeviyeden müteşabihat ve kinaiyyat kısmının âtiyen zikredeceğimiz mânâ-yı hakikilerinin beyanından başka, Risale-i Nurun İman-ı Billaha dair çok mühim bir risalesi olan *Âyetü'l-Kübra* risalesinin başında; binler ehl-i inkârın mesail-i imaniyede bir tek ehl-i iman kadar sözlerinin makbul olmadığını ve bir meselede bir tek ehl-i ihtisâsın sözünün, o meslekte mütehasıs olmanın yüzler âlimin sözüne müreccah olduğunu, ve iki ehl-i ispatın binler nafilâlerden daha ziyade sözlerinin muteber olduğunu ispat ediyor.

"Diğer mühim bir meselede, müteşabihat ve Kinaiyat-Kur'âniye ve hadisiyenin zahir mânâlarının hakikate muhalif gibi görünmesinden, bazı münafıklar itiraz etmişler. Bu meseleye, her müşkilatı halleden ve her suale cevap veren Risale-i Nur gayet mukni ve kat'i cevaplar vermiştir. Yirmi Dördüncü Söz risalesinin Üçüncü Dalında müteşabihat-ı Kur'âniye ve hadisiyeye olan evham ve şüphelere karşı on iki asıl ve esaslar yazılmış. Herşeyden evvel şüpheye düşenler o esaslı asılları dikkatle okusunlar.

"Bir iki misal: Meselâ Halık-ı Zülcelalın koca kâinatı idare ve tedbirini *عَلَى الْعَرْشِ السَّتْوَى* âyetiyle, bir padişahın tahtına oturmuş vaziyetiyle temsil

ediyor. Çünkü akıl ve hayal, mücerrad olarak onu kavrayamaz. Ancak böyle bir temsil لباسını, o me'lufu olmadığı mânâyâ giydirmekle ünsiyet ettirir.

"Hem meselâ, *وَآتَزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ* âyet-i kerimesi, demirin semadan inzalını haber veriyor. İşte münafıklar şu âyete de itiraz etmişler: 'Demir yerden çıkıyor *أَخْرَجْنَا* demeli idi' demişler. Risale-i Nur müskitane ce-vabında: Kur'ân-ı Mucizü'l-Beyan demirdeki çok azim ve ehemmiyetli nimet ci-hetini ihtar etmek için *آتَزَلْنَا الْحَدِيدَ* demiş. Çünkü yalnız demirin zatını nazara vermiyor ki, *أَخْرَجْنَا* desin. Belki demirdeki nimet-i azimeyi ve nev'i beşerin ne kadar muhtaç olduğunu ihtar içindir. Nimet ciheti ise, yukarı ve tamamen yük-sek mertebelerdir. Yukarıdan aşağıyadır. Ve muhtaç olan beşerin mertebesi aşağıdadır. Elbette in'am, ihtiyacın mafevkindedir. Onun için ni'metin, rahmet-ten beşerin ihtiyacına imdad için gelmesinin hak tabiri inzaldır *آتَزَلْنَا* ihraç değıl-dir. İlaahir...

"İşte bu mühim esaslara göre; her hadiste bütün tafsilatına vahy-i mahz na-zarıyla bakılmaz. Beşeriyetin muktezası olan efkâr ve muamelatında, risaletin ulvî asarı aranılmaz. Nasıl ki bir vakit huzur-u nebevide derince bir gürültü işitildi. Ferman ettiki: 'Şu gürültü yetmiş senedir yuvarlanıp şimdi Cehennemin dibine düşmüş bir taşın gürültüsüdür.' Bir saat sonra haber geldi ki: 'Yetmiş yaşına gi-ren bir münafık ölüp, Cehenneme gitti.' Zat-ı Ahmediye Aleyhisselatü Vessela-mın belîğ bir temsil ile beyan ettiği hadisenin te'vilini gösterdi. Şimdi, Cennet-ten geldiği hadis-i şerifte bildirilen üç nehre dair gelecek cevap ise, yine Zülfikâr mecmuasında, Mu'cizat-ı Kur'âniye zeyillerinden 'Yirminci Söz'ün birinci makamındadır. Aynen yazıyoruz:

"*وَأَنَّ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ...*" bu fıkrâ ile, dağlardan nebaen eden Nil-i mübarek, Dicle ve Fırat gibi ırmakları hatırlatmakla, taşların evamir-i tekvinîyeye karşı ne kadar harika-nürna ve mu'cizevarî bir surette mazhar ve musahhar ol-duğunu ifham eder. Ve onunla şöyle bir mânâyı müteyakkız kalblere veriyor, di-yor ki: Şöyle azim ırmakların elbette mümkün değıl, şu dağlar hakikî menbalan olsun. Çünkü: Faraza o dağlar tamamen su kesilse ve mahrufi birer havuz olsa-lar, o büyük nehirlerin şöyle sür'atlı ve kesretli cereyanlarına, muvazene-yi kay-betmeden birkaç ay ancak dayanabilirler. Ve o kesretli masarife karşı galben bir metre kadar toprağa nüfuz eden yağmur kâfi varidat olamaz. Demek ki: Şu en-harın menbaları âdhi ve tabii ve tesadüfî bir iş değıldir. Belki, pek harika bir su-rette Fatır-ı Zülcelâl, onların sırf hazine-i gabtan aktarıyor. İşte bu sırâ işare-ten, bu mânâyı ifade için hadiste rivayet ediliyor ki: 'O üç nehrin herbirisine Cennetten birer katre her vakit damlıyor ve ondan bereketlidirler.'

"Hem bir rivayette denilmiştir ki: 'Şu üç nehrin menbaları, Cennettendir' şu rivayetin hakikatı şudur ki: 'Madem esbab-ı maddiye şunların bu derece kesretli nebaanına kâfi değıldir. Elbette menbaları, bir âlem-i gaybtandır. Ve gizli bir ha-zine-i gabtan gelir ki, masarif ile varidatın muvazenesi devam eder.'^{HAŞİYE}

HAŞİYE Nil-i mübarek, Cebel-i Kamerden çıktığı gibi, Dicle'nin en mühim bir şubesi, Van vilayetinden Mü-küs nahiyesinde bir kayanın mağarasından çıkıyor. Fırat'ın da mühim bir şubesi, Diyadin taraflarında bir dağın eteğinden çıkıyor. (Mufasssal Tarihçe-i Hayat A. B., 1660-1667. Ve *Sözler* s. 251).

"İKİNCİSİ : (Yedinci Şu'a olan Ayet-ül Kübra'nın dördüncü mertebesinde).¹¹

"Sonra o misafir nehirlere bakar, görür ki; menfaatleri ve vaizfeleri ve vâridat ve sarfiyatları o kadar hakimane ve rahimane, bilbedahe ispat eder ki; bütün ırmaklar, pınarlar, çaylar, büyük nehirler bir Rahman-ı Zülcelâl-i ve'l-ikrâmın hazine-i Rahmetinden çıkıyorlar ve akıyorlar. Hatta o kadar fevkalade iddihar ve sarfediliyorlar ki: 'Dört nehir Cennetten geliyorlar' diye rivayet edilmiş. Yani; zahiri esbabın pek fevkinde olduklarından mânevî bir Cennetin hazinesinden ve yalnız gaybi ve tükenmez bir menbaın feyzinden akıyorlar demektir. Meselâ: Mısır'ın Kumistan'ını bir Cennete çeviren Nil-i Mübarek; cenûb tarafından, 'Cebel-i Kamer' denilen bir dağdan mütemadiyen küçük bir deniz gibi tükenmeden akıyor. Altı aydaki sarfiyatı dağ şeklinde toplansa ve buzlansa, o dağdan daha büyük olur. Halbuki o dağdan ona ayrılan yer ve mahzen, altı kısmından bir kısım olmaz. Varidatı ise, o mıntka-i harrede pek az gelen ve susamış toprak çabuk yuttuğu için, mahzene az giden yağmur, elbette o muvazene-i vasiayı muhafaza edemediğinden; o Nil-i Mübarek adet-i arzıyye fevkinde bir gaybi Cennetten çıkıyor diye rivayeti, gayet manidar ve güzel bir hakikatı ifade ediyor..."¹²

Ve daha şu hazırlanmış otuzüç adet tılsımlardan seçilen bu üç talsım gibi, belki yüzelliye iblağ edilebilir. Din tılsımlarının Risale-i Nurlarda halledilmiş olduğunu göstermek mümkündür. Mesela en büyük tılsımlardan birisi: İmam-ı Gazali gibi büyük ve dahî allemeler: "Akıl ile ona gidilmez" dedikleri haşr-ı cismanînin aklen ve ilmen isbatı ve Meîaike ve cinlerin vüudlarının ispatı. Ve Mi'rac-ı nebevînin hem ruhen hemde cismen beraberce vukuunun ispat ve imkânı. Ayrıca yedi kat Sema ve yedi kat yerlerin ilmî ve akfî ispatları. Ve Kur'ân bir mânevî Güneş gibi kâinata kıyamete kadar kırk vech-i i'cazi ile devamının delil ve ispatları—ve hakeza, bir çok mes'elelerin ve muammalı tılsımların hallinin ispatları Risale-i Nur'da vâzihen ispat edildiğini göstermek mümkündür. Lâkin, şimdilik bu tebliğimizde Risale-i Nur'ların içindeki çok sayıda ve çok geniş olan o tılsımlardan sadece bir nevî işaret ve nümune kabilinden olarak şu üç tılsımı burada yeterli görmek istiyorum. Cenab-ı Hak lütfu ile bu tebliğimiz gibi sair misafir ve yerli büyük âlimlerimizin tebliğlerini Nurlu bir tarzda neticelendirsin ve feyizdar kılsın. Amin!..

¹¹ Şua'lar, S. 112.

¹² Şua'lar, s. 112.